

УДК 378.015.31:[316.77:004.77:316.774/.775]:61
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.323600>

Олена Мурзіна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри медичної фізики, біофізики та вищої математики
Запорізького державного медико-фармацевтичного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6968-5525>

МЕДІАСЕРЕДОВИЩЕ У ФОРМУВАННІ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті розглянуто медіасередовище у формуванні медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті. Розглянуто основні поняття “медіасередовище”, “медіапростір” та “освітнє середовище”. Медіасередовище закладу вищої медичної освіти розглянуто як комплекс систематизованих сучасних освітніх ресурсів із належним методичним, технологічним і технічним супроводом. Виокремлено важливі функції медіасередовища. Популяризуються медіатехнології в освітньому процесі закладу вищої медичної освіти з метою актуалізації їх використання у процесі доклінічної професійної підготовки сучасного лікаря.

Ключові слова: медіа компетентність; медіа середовище; медіапростір; освітнє середовище; медіа технології; цифровізація.

Літ. 15.

Olena Murzina, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Medical Physics, Biophysics and Higher Mathematics Department,
Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6968-5525>

MEDIA ENVIRONMENT IN THE FORMATION OF MEDIA COMPETENCE OF FUTURE DOCTORS

The article highlights issues related to the media environment as a factor in the development of media competence of future doctors in the process of preclinical professional training at a medical university. The basic concepts of “media environment”, “media space”, and “educational environment” are considered. Important functions of the media environment are highlighted. Media technologies are popularized in the educational process of a higher medical education institution in order to actualize their usage in the process of preclinical professional training of a modern doctor.

It is noted that the formation of media competence of future doctors requires the creation of both digital and non-digital media environment of a higher medical education institution, which is adequate to the current requirements for adapting the educational process to changes in society under conditions of general digitalization and professional activity of future doctors. The media environment of a higher medical education institution is considered as a complex of systematized modern educational resources with proper methodological, technological and technical support, which provides conditions for the organization and implementation of the educational process, its management and its quality at all educational levels.

The article proves that the media environment is a certain system of influences and conditions which ensures high-quality professional training of healthcare professionals. Therefore, when creating a media environment, all objective and subjective possibilities of the educational process of preclinical professional training at a medical university are taken into account. This approach allows the components of the educational space to perform the function of a factor that influences the development of professional qualities of the future specialist. Therefore, taking into account its features, it is possible to exert an indirect influence on the educational process and its results.

It is proved that the creation of a common media environment of a higher medical education institution if based on the integration of media information on electronic media, media technologies of interaction, which unites digital libraries, electronic resources, media materials, structured electronic training courses used in the educational process will contribute to the development of media competence of future doctors.

Keywords: media competence; media environment; media space; educational environment; media technologies; digitalization.

Постановка проблеми. В умовах інтенсифікації інформаційного обміну, розвитку цифрового простору, медіаресурсів та медіатехнологій вагомим значення набуває медіакомпетентність людини. Від її рівня, а також володіння навичками взаємодії з медіасередовищем, інформаційно-комунікаційними й цифровими технологіями, уміння застосовувати мультимедійні

ресурси у своїй діяльності залежить просування особистості в професійному просторі.

Медіакомпетентність, зокрема студентів медичного університету, дає змогу більш ефективно використовувати освітнє медіасередовище та взаємодіяти із сучасним медіапростором. На жаль рівню медіаосвіти студентів медичного університету на сьогодні приділяють недостатньо уваги, а тому роз-

виток їх медіакомпетентності набуває особливої актуальності.

Значну увагу приділено вивченню проблем медичної освіти, зокрема теоретичним і методологічним засадам неперервної професійної медичної освіти (О. Волосовець, Ю. Марушко, Я. Цехмістер); компетентності фахівців галузі охорони здоров'я (Л. Кайдалова, Я. Кульбашна, М. Шінкарук-Диковицька); питанням інформатичної підготовки лікарів (Ю. Лях, О. Мінцер, І. Хаїмзон); професійної підготовки лікарів і провізорів (Ю. Вороненко, М. Гжегоцький, Л. Кайдалова).

Використання цифрових технологій є одним із головних напрямів розвитку інформатизації й цифровізації освіти. Науковці вивчають різні аспекти створення освітньо-інформаційного середовища (В. Биков, Л. Карташова, О. Буйницька), проблеми цифровізації освіти (С. Сисоєва, О. Дубасенюк, І. Ніколаєску), створення цифрового університету (Н. Єгорченкова, Д. Лук'яненко, Ю. Триус).

Однак у вітчизняному педагогічному дискурсі формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті ще не були предметом окремого цілісного дослідження.

Мета статті – розглянути медіасередовище у формуванні медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті.

Результати дослідження. У процесі формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті медіасередовище становить невід'ємну ланку, що підвищує рівень професійної підготовки, зацікавленість до медіаінформації та медіатехнологій з боку майбутніх лікарів та зумовлює їх активне застосування. Однак дуже важливо, щоб ця зацікавленість не була втрачена в процесі професійної підготовки. Визначення майбутніми лікарями важливості медіа в освіті, усвідомлення ними того, що медіа надає широкі можливості для пошуку інформації, отримання та передавання медіаінформації, створення власного медіапродукту, стане мотивацією для оволодіння медіатехнологіями. Важливу роль в цьому відіграє правильно організоване медіасередовище університету.

На думку І. Шевіррової, медіасередовище виступає багатофункціональною одиницею для формування, розвитку, становлення компетентного користувача медіа. Реалізація таких дій має відбуватися у ході професійної підготовки, адже завдяки медіасередовищу у майбутнього фахівця формується особистісне ставлення до тих змін, які відбуваються в освітньому просторі [15].

Як зазначає О. Кепканова, медіасередовище має дві складові: медіа та середовище. На її думку це пов'язано з тим, що особистість може спілкуватися,

виконувати завдання різної складності, навчатися, удосконалювати власні уміння й навички в певній галузі, обговорювати актуальну інформацію, реалізовувати професійні освітні завдання, а медіасередовища характеризується тим, що окреслені дії відбуваються безпосередньо засобами медіа [5]. Погоджуємось з точкою зору О. Кепканової, що “медіасередовище – це відповідна локація, в якій особистість може на вербальному та невербальному рівнях продемонструвати всі свої теоретичні знання й практичні вміння відносно медіа” [5].

Середовище розглядається як: “сукупність природних умов, у яких відбувається життєдіяльність якого-небудь організму” [2]; як зовнішній простір, “що оточує об'єкт дослідження, має системно організовані складові та створює умови для існування його у просторі, вступаючи з ним у взаємодію” [7].

Медіасередовище закладу вищої освіти ми розглядаємо на основі інтеграції понять медіаосвіта й освітнє середовище.

С. Трубочова визначає освітнє середовище як штучно побудовану систему, структура та складові якої сприяють досягненню цілей освітнього процесу і забезпеченню формування метауміннь [14]:

- теоретичні (узагальнення, систематизація, доказ, визначення понять), критичні (вміння відрізняти факти від суджень, визначати достовірність джерела, упередженість), творче мислення, навички опрацювання інформації;

- якість мислення (гнучкість, антиконформізм);

- регулятивні вміння (ставити запитання, коригувати діяльність), що дає змогу вирішувати проблеми різної складності на основі наявних знань, отже, сприяє академічній і життєвій успішності.

Під освітнім середовищем, М. Братко, розуміє “багаторівневу систему умов/обставин/чинників/можливостей, яка забезпечує оптимальні параметри освітньої діяльності певного освітнього суб'єкта в усіх аспектах – цільовому, змістовому, процесуальному, результативному, ресурсному” [1].

Крім того, О. Петренко вказує на те, що освітнє середовище – “природне або штучно створене оточення учасників освітнього процесу в просторі освіти, що включає зміст і засоби освіти, спрямовані на забезпечення продуктивної творчої діяльності особистості, її освітній розвиток, педагогічні умови, ситуації, систему взаємин між людьми, які поєднані спільною педагогічною та навчальною діяльністю” [10].

Сучасний студент отримує знання з навколишнього середовища, тому освітній процес не може відбуватися без включення в навчання широкого спектра медіаресурсів, без розвитку вмінь працювати з медіаджерелами.

Освітнє середовище закладу вищої освіти, Н. Лобач, розглядає “як ефективний засіб формування інформаційно-аналітичної компетентності майбут-

ніх фахівців, оскільки різноманітність і структурованість освітніх ресурсів дозволяють використовувати різні форми організації роботи студентів, стимулювати їх участь у позанавчальній роботі, і технологічної освіти спонукати студента до аналітичної діяльності, використовувати інформаційно-комунікаційні технології” [7].

Духаніна Н. виокремлює природне медіасередовище (сфера традиційних та електронних масмедіа, комп’ютерні електронні мережі) та спроектоване, тобто педагогічну систему, що має на меті забезпечення умов цілеспрямованої взаємодії особистості з медіа [3]. Медіасередовище ж освітнього процесу потребує спеціального медіаосвітнього середовища на основі вдосконалення змісту освіти, підготовки медіапедагогів, відповідного оснащення технічної бази [3].

Освітнє медіасередовище О. Петрунко розглядає “як сукупність умов (матеріальнотехнічних, дидактичних, організаційно-педагогічних) формування позитивної мотивації, вмінь та навичок використання медіазасобів, електронних платформ, мобільних додатків, комп’ютерних програм, а також медіаторчості” [11]. Сукупність умов і впливів, які створюють основу для навчання та має інтегрований характер що впливає на формування та розвиток, навчання [13].

Отже, освітнє середовище у закладі вищої медичної освіти можна трактувати як систему впливів різноманітних чинників, які визначають на освітній процес та реалізують комплексний, інтегративний вплив на розвиток студента.

На думку А. Пугач, ефективна педагогічна діяльність у сучасному освітньому середовищі, насиченому медіазасобами (комп’ютери, телефони, ноутбуки, планшети, Smart дошки) потребує відповідної підготовки для їх використання в освітньому процесі, зокрема дистанційно, володіння вміннями презентації власних напрацювань, вдалої комунікації, вибудовування конструктивного діалогу із старшокласниками, формування у них відповідних навичок – використання онлайн ресурсів, безпечного перебування у соцмережах, опрацювання інформації з різних джерел для перевірки достовірності навчального матеріалу, протистояння фейкам, маніпуляції, дезінформації [12].

Формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті вимагає створення медіасередовища закладу вищої освіти, як цифрового так і не цифрового, адекватного вимогам часу, для адаптації освітнього процесу до змін у суспільстві в умовах загальної цифровізації та професійної діяльності майбутніх лікарів. В останні часи значна увага приділяється цифровому медіасередовищу.

Цифрове медіасередовище зумовлює характер життєдіяльності людини та визначається умовами,

які властиві історично певному суспільству. Медіасередовище – “це сукупність соціальних, економічних і духовних умов, у контексті яких функціонує медіакультура. Медіасередовище – це сфера, яка за допомогою засобів масових комунікацій (преса, радіо, ТБ, відео, кіно, комп’ютерні канали, мережа Інтернет тощо) з’єднує людину з навколишнім світом, інформує, розважає, пропагує ті або інші етично-естетичні цінності, здійснює ідеологічний або організаційний вплив на світогляд і соціальну поведінку людини” [4].

Отже, створення медіасередовища університету, дає змогу наблизити освітній процес до реалій сучасного інформаційного суспільства, сприяє максимально повному задоволенню інформаційноосвітніх потреб учасників освітнього процесу, підвищує мотивацію майбутніх лікарів до навчання за допомогою медіа, розширює пізнавальні можливості, розвиває творчі здібності та критичне мислення та формує медіа компетентність [9].

У своєму дослідженні ми враховуємо, що медіасередовище охоплює взаємодію суб’єктів та об’єктів освітнього процесу. Суб’єктами є студенти, науково-педагогічні працівники, фахівці з інформаційних технологій, медіаексперти. Діяльність суб’єктів освітнього процесу може відбуватися як офлайн так і онлайн. Роль викладача в медіасередовищі полягає в моделюванні, організації та координуванні навчального процесу; медіапедагог-наставник повинен постійно самовдосконалюватися, підвищувати кваліфікацію, творчі здібності, бути добре обізнаним у своїй професійній галузі та в інноваціях, нововведеннях, так би мовити, крокувати в ногу з сучасністю [6]. Об’єктами є “медіаосвітні ресурси, які, окрім електронних ресурсів, можуть охоплювати текстові, звукові, наочні й технічні засоби, за допомогою яких вони функціонують” [4].

Сучасний студент, як суб’єкт медіасередовища медичного університету – це особистість, яка вміє планувати власний навчальний процес із застосуванням медіатехнологій, використовувати засади медіаосвіти для розв’язання поставлених завдань, здатна самостійно, активно, творчо працювати, самовдосконалюватися за допомогою медіаінформації та медіазасобів.

На підставі проведеного аналізу, ми вважаємо, що медіасередовище закладу вищої медичної освіти необхідно розглядати як комплекс систематизованих сучасних освітніх ресурсів із належним методичним, технологічним і технічним супроводом, що забезпечує умови для організації й здійснення освітнього процесу, управління ним і його якістю на всіх освітніх рівнях. Медіасередовище постає як певна система впливів і умов, що забезпечують якісну професійну підготовку фахівців системи охорони здоров’я. при цьому мають враховуватися всі об’єктивні та суб’єктивні можливості

освітнього процесу фахової доклінічної підготовки в медичному університеті. Такий підхід дає змогу складникам освітнього простору виконувати функцію чинника, що впливає на розвиток професійних якостей особистості майбутнього фахівця, тому з урахуванням його особливостей можна здійснювати опосередкований вплив на освітній процес та його результати.

У процесі дослідження ми обґрунтували такі основні принципи розвитку медіасередовища закладу вищої освіти: дотримання індивідуально-творчого підходу, зорієнтованість на особистість (задоволення інтересів, потреб кожного студента в різних видах творчої діяльності); технічні й програмові можливості; свобода вибору власної освітньої траєкторії; різноманітність інформаційних ресурсів.

Вдало побудоване медіасередовище дає змогу: організовувати різноманітні форми діяльності студентів із самостійного вивчення навчального матеріалу; застосовувати всі сучасні інформаційні й телекомунікаційні технології в процесі виконання різноманітних видів навчальної діяльності, зокрема й інтерактивний діалог, моделювання об'єктів, явищ, процесів, функціонування лабораторій (віртуальних, із віддаленим доступом до реального устаткування) тощо; використовувати в освітньому процесі технології мультимедіа, гіпертекстові й гіпермедіасистеми; діагностувати навчальні досягнення студентів, а також рівень їхньої підготовки до конкретного заняття; керувати навчанням, автоматизувати процеси контролю результатів навчальної діяльності, тренування, тестування, генерувати завдання залежно від інтелектуального рівня конкретного студента, рівня його знань, умінь, навичок, особливостей його мотивації; створювати умови для організації самостійної навчальної діяльності майбутніх фахівців, для самонавчання, саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти, самореалізації; розвивати навички командної роботи в телекомунікаційних середовищах, забезпечити управління інформаційними потоками.

Узагальнюючи ідеї дослідників, будемо розглядати медіасередовище університету як спеціально спроектоване освітнє середовище, зорієнтоване на медіаосвіту, медіаграмотність, формування навичок успішної і безпечної взаємодії з медіазасобами та медіатехнологіями з метою формування медіакомпетентності майбутніх лікарів.

Отже, на нашу думку, сучасні форми та засоби організації освітнього процесу в медіасередовищі закладу вищої медичної освіти завдяки збільшенню наочного матеріалу забезпечують високу ефективність аудиторної та позааудиторної роботи майбутніх лікарів та формують складові компоненти медіакомпетентності [8]: мотиваційно-ціннісний компонент (усвідомлення цінності медіаінформації; стійка мотивація та інтерес до формування і розвитку

медіакомпетентності; формування мотивації готовності щодо роботи в медіапросторі); інноваційно-технологічний компонент (спрямованість майбутніх лікарів на інноваційний підхід у навчанні та професійній діяльності; вміння створювати власний медіапродукт; вміння отримувати та передавати медіаінформацію); пошуково-аналітичний компонент (здатність інтерпретувати та оцінювати медіаінформацію; здатність протидіяти медіаманіпуляціям; вміння використовувати медіатехнології у навчанні та професійній діяльності); деонтологічний компонент (здатність до самоосвіти та саморозвитку за допомогою медіа середовища у навчанні і професійній діяльності; творчий потенціал; вміння проєктувати свій загальний та фаховий розвиток).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, створення єдиного медіасередовища закладу вищої медичної освіти, побудованого на основі інтеграції медіаінформації на електронних носіях, медіатехнологій взаємодії, що об'єднує цифрові бібліотеки електронних ресурсів, медіаматеріалів, структуровані електронні навчальні курси, які використовують в освітньому процесі, буде сприяти розвитку усталеної медіакомпетентності студентів. Подальші дослідження вбачаємо у теоретичному обґрунтуванні психолого-педагогічних умов формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті.

ЛІТЕРАТУРА

- Братко М.В. Управління професійною підготовкою фахівців в умовах Університетського коледжу: теоретичний аспект. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2016. № 7 (3). С. 9–16.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : ВТФ "Перун", 2005. 1728 с.
- Духаніна Н.М. Формування медіаосвітнього середовища в умовах інформатизації системи вищої освіти. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2010. Т. 3 (21). С. 149–155.
- Іць С.В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2014. 280 с.
- Кепканова О.І. Вплив медіасередовища на формування дитини. *Психолог*. 2012. № 7. URL: http://ippo.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2461&Itemid=278 (дата звернення: 19.02.2025).
- Коновець О.Ф. Медіаосвіта та формування інноваційного середовища в навчальних закладах. *Актуальні питання масової комунікації*. 2007. № 8. С. 31–33.
- Лобач Н.В. Освітнє середовище як засіб формування інформаційно-аналітичної компетентності студентів. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2014. № 5 (1). С. 42–46.

8. Мурзіна О. Сутність, зміст та структура медіакомпетентності лікаря. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. № 1 (66). С. 21–29.

9. Мурзіна О. Формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки: психолого-педагогічні умови. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2024. № 4 (81). С. 47–54.

10. Петренко О.Б. Дефініція і сутнісне наповнення поняття “освітнє середовище” в контексті сучасної освітньої парадигми. *Іноватика у вихованні* : зб. наук. пр. / за ред. : О. Б. Петренко, Т.С. Ціпан, Н.М. Гринькової та ін. 2018. Т. 2. Вип. 7. С. 6–16.

11. Петрунько О.В. Соціалізація в умовах медіасередовища: актуальність проблеми. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : зб. наук. пр. 2007. № 3 (5). С. 408–414.

12. Пугач А. Медіаосвітнє середовище як чинник формування життєвої успішності учнів старших класів. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі* : зб. тез допов. VI Всеукр. наук.-практ. Ін-т конф., м. Мукачево, 3 листопада 2023 р. Мукачево : МДУ, 2023. С. 40–45.

13. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти : підручник. Київ : Грамота, 2012. 504 с.

14. Трубачева С.Е., Гораш К.В., Чорноус О.В. та ін. Науково-методичне забезпечення проектування освітнього середовища гімназії : практ. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2022. 148 с.

15. Шевирьова І.Г. “Медіа-середовище” як фактор формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2018. Ч. 2. № 1 (315). С. 195–204.

REFERENCES

1. Bratko M.V. (2016). Upravlinnia profesiinoiu pidhotovkoiu fakhivtsiv v umovakh Universytetskoho koledzhu: teoretychnyi aspekt [Management of professional training of specialists in the conditions of the University College: Theoretical aspect]. *ScienceRise: Pedagogical Education*, No. 7 (3). pp. 9–16. [in Ukrainian].

2. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi mowy [The Great Interpretative Dictionary of Modern Ukrainian Language]. (Ed.) V.T. Busel. Kyiv, 2005. 1728 p. [in Ukrainian].

3. Dukhanina, N.M. (2010). Formuvannia mediaosvitnoho seredovyscha v umovakh informatyzatsii systemy vyshchoi osvity [Formation of the media educational environment in the conditions of informatization of the higher education system]. *Higher education of Ukraine in the context of integration to European educational space*, Vol. 3 (21). pp. 149–155. [in Ukrainian].

4. Its, S.V. (2014). Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy zasobamy mediaosvity [Pedagogical conditions for the formation of professional competence of a future foreign language teacher by means of media education]. *Candidate's thesis. Zhytomyr Ivan Franko State University*, 280 p. [in Ukrainian].

5. Kepkanova, O.I. (2012). Vplyv mediaseredovyscha na formuvannia dytyny [The impact of the media storage on the formation of a child]. *Psychologist*. No. 7. Available at: http://ippo.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2461&Itemid=278 (Accessed 19 Feb. 2025). [in Ukrainian].

6. Konovets, O.F. (2007). Mediaosvita ta formuvannia innovatsiinoho seredovyscha v navchalnykh zakladakh [Media education and formation of an innovation environment in educational institutions]. *Current Issues of Mass Communication*, No. 8. pp. 31–33. [in Ukrainian].

7. Lobach, N.V. (2014). Osvitnie seredovysche yak zasib formuvannia informatsiino-analitychnoi kompetentnosti studentiv [Educational environment as a means of forming students' information and analytical competence]. *Scientific notes. Series: Problems of the methodology of physical, mathematical and technological education*. No. 5(1). pp. 42–46. [in Ukrainian].

8. Murzina, O. (2021). Sutnist, zmist ta struktura media-kompetentnosti likaria [The essence, content and structure of media competence of a doctor]. *Continuous professional education: theory and practice*. No. 1 (66). pp. 21–29. [in Ukrainian].

9. Murzina, O. (2024). Formuvannia mediakompetentnosti maibutnikh likariv u protsesi doklinichnoi profesiinoi pidhotovky: psykholoho-pedahohichni umovy [Formation of media competence of future doctors in the process of preclinical professional training: psychological and pedagogical conditions]. *Continuous professional education: theory and practice*. No. 4 (81). pp. 47–54. [in Ukrainian].

10. Petrenko, O.B. (2018). Definitsiia i sutnisne napovnen-nia poniattia “osvitnie seredovysche” v konteksti suchasnoi osvitnoi paradyhmy. *Innovatyka u vykhovanni* [Definition and essential filling of the concept of “educational environment” in the context of the modern educational paradigm]. *Collection of scientific works*. (Eds.) O.B. Petrenko, T.S. Tsipan, N.M. Hryn-kova et al., Vol. 2. Issue 7. pp. 6–16. [in Ukrainian].

11. Petrunko, O.V. (2007). Sotsializatsiia v umovakh media-seredovyscha: aktualnist problemy [Socialization in the media environment: the relevance of the problem]. *The urgent problems of education and training of people with special needs*. No. 3 (5). pp. 408–414. [in Ukrainian].

12. Puhach, A. (2023). Mediaosvitnie seredovysche yak chynnyk formuvannia zhyttievoi uspihynosti uchniv starshykh klasiv [Media educational environment as a factor in the formation of life success of senior students]. *Aktualni problemy navchannia i vykhovannia v umovakh intehratsiinykh protsesiv v osvitnomu ta naukovomu prostori : zb. tez dopov. VI Vseukr. nauk.-prakt. In-t konf.* – Actual problems of teaching and upbringing in the conditions of integration processes in the educational and scientific space: collection of theses of reports of the VI All-Ukrainian Scientific-Practical Inst. Conf., Mukachevo, November 3, 2023. Mukachevo, pp. 40–45. [in Ukrainian].

13. Savchenko, O.Ya. (2012). Dydaktyka pochatkovoї osvity [Didactics of primary education]. *Textbook*. Kyiv, 504 p. [in Ukrainian].

14. Trubacheva, S.E., Horash, K.V., Chornous, O.V. et al. (2022). Naukovo-metodychne zabezpechennia proektuvannia osvitnoho seredovyscha himnazii [Scientific and methodological support for the design of the educational environment of the gymnasium]. *Practical manual*. Kyiv, 148 p. [in Ukrainian].

15. Shevyrova, I.H. (2018). “Media-seredovysche” yak faktor formuvannia media-kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly [“Media environment” as a factor in forming media competence of future elementary school teachers]. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Luhansk*. part. 2. No. 1 (315). pp. 195–204. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.02.2025

